

Kapsayıcı Eğitim Yaklaşımları ve Araçları Üzerine Araştırma

Özet raporu

GİRİŞ

Bu raporun amacı konuyla ilgili oluşturulan ulusal ve uluslararası bir bibliyografyanın yardımıyla, SOLIS proje konsorsiyumuna dahil sekiz ülkede mevcut olan (İngiltere, Türkiye, İtalya, Malta, Norveç, Litvanya, İspanya, Yunanistan) kapsayıcı eğitimin durumu hakkında kısa bir özet sunmak, ortak eğilimleri tespit etmek, çeşitlilik ve katılıma yönelik yaklaşımları araştırmak ve son olarak her ortak ülke için bir vaka çalışması veya iyi uygulama raporu ortaya çıkarmaktır.

A. YASAL - KURUMSAL ÇERÇEVE

-Hukuki dayanak

Projede yer alan sekiz ülkenin her biri, eğitim sistemlerinde kapsayıcı eğitimi bir hedef olarak benimsemiştir. Kapsayıcı eğitime yönelik eğilim, ulusal mevzuata dahil edilmiş bir dizi uluslararası sözleşme ve antlaşmaya kadar gözlemlenebilmektedir. Raporun kapsam sınırlarını aşmamak amacıyla, kapsayıcı eğitimle ilgili olan ulusal yasal müdahalelerden bu raporda bahsetmeyeceğiz.

Kapsayıcı eğitimi amaçlayan ulusal mevzuatın uygulanmasına giden yolu açan en önemli ve etkili yasal metinlerden sadece bazılarını değineceğiz:

Çocuk Hakları Sözleşmesi (UNICEF, 1990)

Özel ihtiyaç eğitiminde ilkeler, politikalar ve uygulamalar konulu Salamanca Bildirisi (UNESCO 1994)

Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma hedefleri (BM, 2000) ve daha yakın zamanda BM'nin sürdürülebilir kalkınma hedefleri (BM, 2018) (özellikle "kapsayıcı ve eşitlikçi eğitimi sağlama ve herkes için yaşam boyu öğrenme fırsatlarını teşvik etme" yi hedef olarak ifade eden SDG 4)

Ulusal anayasaların kapsayıcı eğitime yönelik mevzuatın geliştirilmesi ve kabulü için bir kaynak olduğu da belirtilmelidir. Bu yasama eğiliminin 1990'lardan itibaren ivme kazandığını ve bu on yıla kadar devam ettiğini görüyoruz.

-Yasalar, politikalar ve kurumlar

Yasal çerçeveler üzerinde çok fazla durmamızın bir başka nedeni, yasaların belirli grupları hedef alma eğiliminde olmasıdır. UNESCO¹'ya göre dünya çapındaki ülkelerin sadece % 10'u tüm öğrenciler için kapsamlı hükümlere sahiptir.

Öte yandan, politikalar (örneğin okul müfredatında yer alan) kapsayıcılık konusunda daha geniş bir vizyona sahip olma eğilimindedir. (Örneğin: Malta Ulusal Kapsayıcı Eğitim Çerçevesi. Bu girişim hakkında daha fazla bilgi için aşağıdaki örnek olay incelemeleri - iyi uygulamalar bölümüne

bakınız). 1 Bkz. UNESCO (2020) Küresel Eğitim İzleme Raporu Özeti 2020. Kaynaştırma ve Eğitim: Tümü Hepsini Demektir, Paris, UNESCO, s. 15

This project has been funded with support from the European Commission. This publication (communication) reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Bununla birlikte parçalı müdahaleler daha da fazla kafa karışıklığı yarattığı, beklentileri karşılayamadığı ve sonunda olumsuz sonuçlar ürettiği için politikaların tüm eğitim düzeylerinde tutarlı olması gerektiği yeterince vurgulanmamaktadır.

Raporların ve örnek olayların gösterdiği üzere, kapsayıcı eğitime konusunda ciddi çalışmalar yürüten güvenilir kurumların varlığının sosyal içerme konusunda gerçekten olumlu bir rol oynayabileceği belirtilmelidir. Raporlarda bahsedilen bu tür kurumlara örnek olarak Birleşik Krallık'ta OFSTED veya Yunanistan'da Çocuk Ombudsmanlığı verilebilir. (ikincisi için aşağıda bulunan Yunanistan vaka çalışmasına bakınız).

B. KAPSAMA

- Dahil etme terimi ile ne demek istiyoruz?

“Dahil etme” kavramı mümkün olduğu kadar geniş olarak ele alınmalıdır: Kimlikleri, geçmişleri veya yetenekleri² ne olursa olsun tüm öğrencileri kapsamalıdır.

Bazı raporlarda gündeme getirilen bir nokta da, **entegrasyonun** ve hatta daha da önemlisi, egemen bir kültürel paradigmaya dahil edilmenin kapsayıcı olmadığı gerçeğidir. Kapsayıcılık, çeşitliliği ve farklılığı bir sorun olarak değil bir kaynak olarak kabul eder ve benimser. Bu anlamda kapsayıcı okul, her bir öğrencinin çeşitli ihtiyaçlarına duyarlıdır ve okul bağlamında ifade edildiği şekliyle çok kültürlü toplumlarda var olan farklı kültürel uygulamaları kabul eder.

-Mücadeleler

Proje kapsamında bulunan tüm ülkelerin ulusal raporlarında, kapsayıcı eğitimin ülkelerin müfredatlarında açıkça öngörülen resmi bir eğitim hedefi olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte; hemen hemen tüm raporlarda açıkça kabul edildiği ve kaynakça müfredatlarında, kanunlarda ve politikalarda açıkça belirtildiği gibi kapsayıcı sürecin teşvikinde (veya engellenmesinde) büyük önem taşımalarına rağmen, bu hedefler kapsayıcılığı sağlamak için tek başlarına yeterli değildir.

Burada vurgulanması gereken şey kapsayıcılığın bir durum değil, çok yönlü bir süreç olduğudur . Bunlardan bazıları aşağıda kısaca bahsedeceğimiz birçok faktör tarafından belirlenir:

- Okullar başlı başına tüm yönleriyle kapsayıcı olmalıdırlar. Diğer bir deyişle, okulların kapsayıcı bir değerler sistemini teşvik etmesi gerekir. (Kapsayıcı değerler sistemine sahip bir okul örneği, aşağıda bulunan Norveç vaka çalışmasında mevcuttur.)
- **Öğrenciler dahil etmeyi akranlarına karşı bir tutum olarak benimsemeleri gereken kişiler olduğu için, bu noktada rolleri büyük önem taşımaktadır** (lütfen aşağıdaki kısa katılım bölümüne bakınız).
- **Bu noktada öğretmenlerin rolü de çok önemlidir.** Kapsayıcı bir müfredat, öğrencileri arasında (isteyerek veya bilinçsiz olarak) ayrımcılık yapan önyargılı bir öğretmen tarafından etkisiz hale getirilebilir.

- Öğretmenler, istekli olmanın yanı sıra öğretim uygulamalarında **kapsayıcı değerler sistemini kılavuz ilke olarak benimseyebilmelidir**. Bazı raporlara göre (ilgili kaynakçada da belirtilmiştir), öğretmenlerin kısmen çoğu bunu yapmak için gerekli eğitime sahip değildir.
- Bu nedenle, öğretmenlerin bu konuda eğitim almasına duyulan ihtiyaç, kapsayıcı süreç için bir zorunluluktur. Bu doğrultuda atılan adımlar, Litvanya ve Malta eğitim sistemleri ile ilgili raporlarda belirtilmiştir. Ayrıca, İtalya'ya ait bir vaka çalışması, kapsayıcı eğitimde öğretmenlerin eğitime yönelik yürütülen çalışmayı anlatmaktadır.
2 Bkz. UNESCO (2020), s. 23
- Okul ve öğrenciler, etkili bir kapsayıcı çalışmayı teşvik etmek için tek başlarına yeterli değildirler. Ebeveynler ve yerel topluluklar da kapsayıcı değerler sistemini benimsemeli ve sürece aktif olarak katılmalıdırlar. (bkz. İspanyol vaka çalışması). Bir uygulama olarak içerme sosyal bir süreçtir ve yukarıdan empoze edilemez. (Bu açıdan aşağıdaki Yunan vaka çalışmasına bakınız). Başka bir deyişle, bütünsel bir yaklaşım gereklidir.

C. ÇEŞİTLİLİK

Kapsayıcılık, daha önce de belirtildiği gibi, çeşitliliği kucaklar ve içine alır. Fakat bu proje bağlamında çeşitlilik terimi ile neyi kastediyoruz? Raporlarda tüm ortaklar tarafından benimsenen strateji, daha savunmasız grupları, dolayısıyla dışlanma riskiyle karşı karşıya olanları ve dahil edilmek istenen grupları belirlemek olmuştur.

Bu noktada savunmasız gruplar yoksulluk, cinsiyet, etnik köken (**özellikle göçmen veya mülteci statüsü olan kişiler**), **din veya kimlik ve engellilik** temelinde tanımlanmıştır.

-Yoksulluk

Avrupa Komisyonu ³¹na göre erken okul terki genellikle yoksulluk ve işsizlikle bağlantılıdır. Bununla birlikte, bu sorun o kadar karmaşık ve çok boyutludur ki, SOLIS projesinin sınırlarının ve kaynaklarının ötesine geçmektedir. Bu noktada SOLIS dijital hikaye anlatıcılığı yoluyla, özellikle okul bağlamında yoksulluğun ciddi bir sosyal dışlanma nedeni olduğu gerçeğine karşı farkındalık yaratmaya yardımcı olmaya çalışmaktadır.

-Cinsiyet - Cinsel Yönelim - Kimlik

Bu grupta tartışıldığı gibi, okullar kapsayıcılığı teşvik etmekle sorumlu kurumlardır. Bu durum olumlu ve sağlıklı arkadaşlıkları kolaylaştırarak sağlanabilir. Burada cinsiyete dayalı kişilerin potansiyel olarak nasıl bir engel haline gelebileceğinden de bahsedilir. Spesifik olarak, cinsiyet uçurumu önemli ölçüde kapatılmış olsa da, bu durum konsorsiyum ülkelerinde birçok alanda hala devam etmektedir. Bu anlamda, öğrencilerin kendi hakları ve sorumlulukları konusunda bilinçlendirilmesi ile dışlanma önlenir.

-Göçmen Öğrencileri - Mülteci geçmişi

Çatışmaların yaşandığı ülkelere gelen son mülteci grupları Avrupa ülkelerindeki derin kültürel ve sosyal algıları değiştirmiştir. Bu ülkeler; tek kültürlü, etnik ve dini açıdan homojen toplumlardan ziyade çok kültürlü toplumlar haline gelmişlerdir. Bu durum da projede yer alan tüm ülkelerin okul nüfusuna ve kültürüne yansımaktadır. Bu gruplardan gelen öğrencilerin eğitime dahil edilmesi noktasında yaşanan zorluk, tüm konsorsiyum ülkelerinin eğitim sistemi

için bir zorluk yaratmıştır ve halen de yaratmaktadır. Bu noktada her ülkede sorunu yok etmeye yönelik çalışmalar mevcuttur. (Türkiye örnek vaka incelemesine bakınız). Bununla birlikte, baskın grupların (öğrenciler, politikacılar, öğretmenler, ebeveynler ve yerel topluluklar dahil) bu bağlamdaki sınırlı kaynakları ve önyargısı genellikle sınırlayıcı bir faktör oluşturmaktadır.

[3 https://ec.europa.eu/education/policies/school/early-school-leaving_en](https://ec.europa.eu/education/policies/school/early-school-leaving_en)

- Engellilik

Engelli olma durumu, dışlanmanın ana faktörlerinden biridir. Özel gereksinimli öğrencilerin dışlanmasına ilişkin olan bir önceki paradigmanın yerini yavaş yavaş kapsayıcı eğitim almaktadır. Süreçte pek çok engel olsa da (önyargı, kaynak yetersizliği ve öğretim personelinin uygun eğitim ihtiyacı raporlarda belirtilmiştir) kapsayıcı eğitimin faydaları eğitim sistemlerini kapsayıcı bir sisteme yönlendiren ülkeler tarafından görülmektedir. Öğrenme güçlüğü çeken / engelli kişilerin kapsayıcı eğitimine yönelik hedefin resmi olarak desteklenmesine ve takip edilmesine rağmen, sistemin tıbbi - iyileştirici bir anlayışa bağlı kalması Yunanistan ve İspanya ulusal raporlarında önemli bir şekilde eleştirilmektedir. Bu bağlamda, özel gereksinimli öğrencilerin kendi becerileri ve istekleri olan ve topluma dahil edilmesi gereken bireyler değil, tedavi olması gereken hasta kişiler olarak görülmesi sebebiyle eğitimde kapsayıcılığın amacına gölge düşürülmektedir.

Avrupa Özel İhtiyaçlar ve Kapsayıcı Eğitim Ajansı tarafından Kapsayıcı Eğitim ve Sosyal İçerme Arasındaki Bağlantı Kanıtı başlıklı bir raporda, kapsayıcı eğitimin sosyal içerme noktasındaki rolü de vurgulanmıştır. (S. Symeonidou ed.2018)

Rapora göre:

- Kapsayıcı eğitim, akran etkileşimi fırsatlarını ve engelli ve engelsiz öğrenciler arasında yakın arkadaşlıkların oluşumunu artırır.
- Sosyal etkileşimlerin kapsayıcı ortamlarda gerçekleşmesi için, öğrencilerin katılımını teşvik eden çeşitli unsurlara gereken önem verilmelidir (işbirliğine erişim, tanınma ve kabul).
- Kapsayıcı ortamlarda eğitim gören engelli öğrenciler, ayrılmış ortamlardaki öğrencilerden akademik ve sosyal olarak daha iyi performans gösterebilirler.
- Kapsayıcı eğitim ortamlarına destek vermek ve bu ortamlardan destek almak, öğrencilerin yüksek öğretime geçiş olasılığını güçlendirir.

Rapor özellikle engelli grupları hedeflese de, bu sonuçların herhangi bir eğitim ortamında dışlanma riski taşıyan tüm gruplar için eşit derecede geçerli olduğunu söyleyebiliriz.

-Zorbalık ve dışlama üzerine

Zorbalık, SOLIS projesinin konusu değildir. Yine de bazı raporlarda şiddet içeren bir dışlama vakası olarak bahsedilir. Burada vurgulanması gereken şey, araştırmanın gösterdiği gibi, engellilik, ırk veya cinsel yönelim nedeniyle savunmasız duruma düşen öğrencilerin daha sıklıkla zorbalıkta kurban rolünde olmalarıdır. Bunun yanısıra, grup-içi önyargı teorisi, ırkçı mağduriyet ve okul zorbalığının, ciddi bir zorbalık biçimi olarak bilinen akran ırk ayrımcılığı ile yakından ilişkili olduğunu öne sürmektedir.

Kapsayıcı bir okulda zorbalığın yeri olmadığını burada belirtmeliyiz. Bu anlamda, kapsayıcı değerler sistemi, çok etkili bir zorbalık karşıtı araç olarak değerlendirilebilir.

D. KATILIM

Yukarıda bahsettiğimiz gibi, akranlar arasındaki sosyal etkileşim, kapsayıcı sürecin gelişimi için önemli bir faktördür. Ebeveynlerin ve yerel toplulukların eğitimdeki kapsayıcı süreci aktif olarak desteklemeleri gerekmektedir.

Bu noktada, tanınma ve dahil edilme süreci için öğrenci işbirliği üzerine bir açıklama yapacağız. Öğrencilerin birbirleriyle olan etkileşimi, topluma katılımı (dahil olma) ve işbirliği; önyargıların başarıyla üstesinden gelinmesinde bir yöntem olarak görülmektedir. Bu bağlamda, öğrenci etkileşimleri sadece oyun alanında değil sınıfta da gerçekleşmelidir. Böylece, öğrencilerin çeşitlilikle tanışmalarına, çeşitliliği anlamalarına ve kucaklamalarına yardımcı olacak şekilde kişiliklerini geliştirmelerine yardımcı olabilecek temel beceriler geliştirmelerine yol açılmalıdır.

Bununla birlikte, bazı raporların da gösterdiği gibi, işbirliğine dayalı öğrenme etkinlikler büyük ölçüde resmi müfredat tarafından desteklenmektedir. Fakat, bu etkinlikler bunları başarılı bir şekilde gerçekleştirecek gerekli eğitime sahip olmayan öğretmenlerin takdirine bırakılmaktadır.

E. İYİ UYGULAMALAR (VAKA ÇALIŞMALARI)

Bu bölümde, SOLIS ortakları tarafından rapor edilen örnek olay incelemeleri ve / veya iyi uygulamalar kısaca sunulmaktadır. Bu bölümün amacı, farklı ülkelerden eğitimcilerin "mevcut uygulamalarını çeşitli iyileştirmeler yaratabilecek şekilde geliştirmelerine" yardımcı olmak amacıyla kapsayıcı eğitim dahilindeki farklı yaklaşımlar üzerine fikir alışverişi için temel oluşturmaktır.

1. BK (İngiltere) Katılımcı - işbirliğine dayalı eğitim hakkında

CW, Leeds'te bulunan ve 11-18 yaş grubuna eğitim veren bir ortaokulda matematik öğretmenidir. Okulda 1240 öğrenci kayıtlıdır ve okul Ekim 2018'de "iyi" olarak derecelendirilmiştir.

'Bu gibi konular iki haftada bir KSE (kişisel ve sosyal eğitim) derslerinde, din eğitimi derslerinde ve sabahları kayıt gruplarında tartışılmaktadır. Tartışmalar 15 dakika sürmektedir. Her hafta **öğrencilerin gruplar halinde** karar verdikleri konularda "Mutluluk- Çarşambası" oturumları da mevcuttur. Kişisel konuları tartıştığımızda, çocuklar oldukça açık sözlüler ve durumları kabul ediyorlar. **Konuyla ilgili görünüyorlar, bir şeyler hakkında konuşurken utanmıyorlar ve bu durumu yadırgamıyorlar. "**

"Ciddi engelli öğrencilerimiz yok, ancak okulumuzdan ve yakındaki özel bir okuldan ciddi öğrenme güçlüğüne sahip ve otizmi öğrencilerden oluşan üç sınıfımız var. Seviyeleri ilkökul düzeyinde. Ancak genel olarak ana derslere katılıyorlar. Öğrencilerimiz birbirlerini destekliyorlar, birbirlerine yardım ediyorlar ve bunu görmek harika. "

"Derslerim için pek çok ortak çalışma etkinliği planlıyorum."

2. TÜRKİYE - Kapsayıcı bir yöntem olarak spor eğitimi

Geçici ve Uluslararası Koruma Altındaki Bireyler ve Ev Sahibi Toplum için Sporla Sosyal Uyumun Güçlendirilmesi Projesi

Ortaklar; Gençlik ve Spor Bakanlığı, ORF (Olimpik Sığınma Vakfı), UNHCR (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği), SGDD (Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği), NOC

This project has been funded with support from the European Commission. This publication (communication) reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

(Türkiye Ulusal Olimpiyat Komitesi)

Projenin amacı: Türkiye'de geçici ve uluslararası koruma altındaki bireyler ile ev sahibi toplum arasındaki sosyal uyumu güçlendirmek, spor faaliyetleri yoluyla geçici ve uluslararası koruma altındaki bireylere erişim sağlamak, risk altındaki bireyleri belirlemek ve onları ilgili kurumlara yönlendirerek koruma ve destek sağlamak.

Proje Faaliyetleri: 8-18 yaş arası çocuklar için çeşitli spor dallarında spor kursları; spor faaliyetlerine katılacak çocukların aileleri için beslenme, hijyen, kişisel gelişim, çocuk hakları, çocuk gelişimi ve sosyal ortamlar gibi konularda bilinçlendirme faaliyetleri; spor festivalleri; gönüllü lider kampları; çocukların ve gençlerin bir spor kültürü edinmeleri ve olimpiik değerlerle bütünleşmelerine yönelik eğitim.

Hedeflenen sonuçlar: Projenin sonunda 7.200 çocuk spor faaliyetlerinden yararlanacak ve Gençlik Merkezleri ile tanışacak; 21.600 kişi bilinçlendirme faaliyetlerinden yararlanacak; yetenekli sporcular keşfedilecek; risk altındaki bireyler koruma hizmetlerine yönlendirilecek; tüm bu çalışmalar sonucunda 43.940 kişiye doğrudan, 72.960 kişiye ise dolaylı olarak ulaşılacak.

3. İTALYA - Öğretmenlerin eğitimi ve işbirliğine dayalı öğrenim

Palermo şehrinin bazı mahallelerine başaltılan "InterAction - Aumentare le Competenze per battletere la disersione scolastica" (InterAction - Erken okul terki ile mücadele becerilerinin artırılması) <https://percorsiconibambini.it/interaction/scheda-progetto/> projesi eğitim topluluğunun katılımı ve katkılarıyla erken okul terki ve dağılıma ile mücadele etmeyi amaçlamaktadır.

InterAction projesi kapsamında; yüksek okul dağılımına ve yüksek düzeyde eğitim yoksulluğuna sahip üç banliyö okulunda test edilen iki atölye çalışması , bir iyi uygulamaya ait unsurları karşılamıştır: " Sevgili Günlük" ve " Oyun Öğretmenleri". Bu iki atölye çalışmasında 3 ortaokul, 2 sınıf, 12-13 yaş aralığında bulunan 40 öğrenci ve 27 öğretmen yer almıştır.

"Oyun öğretmenleri" atölye çalışması öğretmenlere eğitimde uygulayabilecekleri oyunları ve kişiler arası dinamikleri yönetebilecekleri bilgi, metod ve araçları öğretmeyi amaçlamaktadır.

Bu atölye, öğrencilerle ve öğretmenlerin huzurunda gerçekleştirilen " Sevgili günlük" atölye çalışmasının hazırlığı niteliğindedir.

"Sevgili Günlük" atölyesi, **olumlu ilişkilerin kurulmasını teşvik etmeyi ve öğrencilerin sınıf yaşamına ve etkinliklere katılım düzeylerini artırmayı amaçlamıştır.**

Atölye çalışmasına başlamadan önce, sınıf konseyi ile çeşitli sorunlara ve birçok öğrencinin "Özel Eğitim İhtiyaçları" sınıflandırmasına atfedilebilecek belirli zorluklarına işaret eden toplantılar yapıldı. Bu zorluklar, savunmasız sosyo-ekonomik durum kapsamında da ele alınabilir.

Faaliyetler, kişinin kendi duygularını yönetmeye ve başkalarının duygularını yorumlamaya yöneliktir.

4. MALTA – Kapsayıcılık için kapsamlı bir eğitim politikası örneği

Malta eğitim yetkilileri, Nisan 2019'da okullarda Kaynaştırma Eğitimi Politikası ile birlikte Ulusal Kapsayıcı Eğitim Çerçevesini uygulamaya başladı. Bu uygulama engelli öğrencileri, etnik

This project has been funded with support from the European Commission. This publication (communication) reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

azınlıklardan ve farklı dinlerden öğrencileri ve okuldaki öğrenci grubunu yansıtmak için yüksek yetenekli öğrencileri içerir. Okullara bütçe ayırarak ve okulları daha kapsayıcı ve erişilebilir bir şekilde geliştirmek için planlar yaparak var olan engelleri ortadan kaldırmak / ortadan kaldırmaları için okullara rehberlik etmek uygulamanın amaçlarındandır.

Politika "Kapsayıcı Eğitim" kavramını, değerlerini ve ilkelerini tüm öğrencilerin çeşitliliğine olumlu yanıt verme alanına dahil eder. Öğrenmeye elverişli kolejler ve okullar oluşturan tüm eğitimcileri ve uygulayıcıları, öğrencileri, aileleri ve topluluk üyelerini bir araya getirmeyi ve böylece tüm öğrencilere hak ettikleri eğitimi vermeyi amaçlamaktadır. Örnekler şunları içerir: "Müfredatın okul topluluğunun demografik yapısında temsil edilen çeşitli kültürleri dikkate almasını sağlamak" ve "çalışma dilini anlamak ve işaretlerin açık bir şekilde kullanılması; renk kodlaması, piktogramlar", bunlardan birkaçı, kesinlikle doğru yönde hareket ediyor.

5. NORVEÇ - Kapsayıcı bir değerler sistemine sahip bir okul örneği

Norveç'in Innlandet ilçesinde 6-16 yaş grubunu kapsayan bir okul, öğrencilerin okul kültürüne dahil edilmesi noktasında doğrudan bir yaklaşım benimsemiştir . Bu yaklaşım, 6 yaştan itibaren tüm yaş gruplarını kapsar ve her yaş grubu eşit derecede önemlidir. Ayrıca bu yaklaşım daha büyük öğrenciler için gerçek okul kurallarının bir parçasıdır. Okul politikası, sosyal bağlam dahil olmak üzere faaliyetlerde 2 veya daha fazla öğrenci birarada ise ve kendi başına bir öğrenci katılmak istiyorsa 2 veya daha fazla kişilik grubun evet demesi gerektiğini belirtir. Yalnız öğrenciler için de eşit bir beklenti vardır, daha büyük bir gruba katılmak istediklerinde, o grubun o kişiyi de içine alması gerekiyor. Bu, doğrudan kapsayıcılığı sağlamaya yönelik bir uygulamadır ; ve öğrencilerin geçmişleri veya yetenekleri ne olursa olsun herkesi dahil etmenin doğal olduğu bir kültür yaratır.

Uygulamada bu yaklaşım öğretmenler tarafından başarılı olarak görülmektedir. Çünkü okuldaki ilk yıllardan itibaren uzun süreli etkilerle öğrencilerde bir kaynaştırma ve refah kültürü yarattığı gözlemlenmektedir. Bu yaklaşım, belirli akran gruplarında daha büyük çocuklar için daha zordur, ancak okul politikası 12-16 yaş aralığındaki öğrenciler dahil tüm yaş gruplarında bu politikayı uygulama konusunda istikrarlıdır. Özellikle genç yaş gruplarının dışlanması ve zorbalığının azaltılmasında etkilidir. Ayrıca ileriye taşınabilen ve geliştirilebilecek bir eğilimdir.

6. LİTVANYA - Kapsayıcı değerler sisteminde öğretmen eğitimi

Litvanya'da bulunan Okul Geliştirme Merkezi uluslararası Herkes İçin Öğretme Küresel Ağının bir parçası olarak "Öğretmeyi Seçiyorum" adlı bir programı başlattı.

(<https://www.renkuosimokyti.lt/>) Program, iki yıl boyunca okullarda çalışma konusunda motive olmuş, destek odaklı katılımcılara yöneliktir. Programın sonunda, katılımcıların yaklaşık yüzde 70'i eğitim alanında kalacak ve öğretmenler, okul liderleri, akademik topluluk üyeleri veya eğitim politikası üyeleri olarak çalışmaya devam edecekler.

Ulusal okullar da eğitimde değişime katkıda bulunurlar ve programın katılımcılarıyla birlikte değişim projelerini hayata geçirirler. Bu çalışmalar, değişimin sürdürülebilirliğini sağlamaya yardımcı olan insanları bir araya getirir.

Bu uluslararası ağın hedefleri aşağıdaki gibidir:

-Eğitimde sosyal eşitsizlikleri azaltmak

-Her çocuğun kendisine saygı duyulduğunu ve değer verildiğini hissettiği bir okul oluşturmak

-Eğitim ve öğretmenlik mesleğine yeni bir yaklaşım getirmek

"Öğretmeyi seçiyorum!" Širvintai Laurynas Stuoka- Gucevičius spor salonu bu projede yapılan çalışmalardan bir tanesidir. Okulda yürütülen anket çalışmasının sonucu olarak, eğitim sürecine öğrencilerin katılımı ile ilgili bir sorun olduğu tespit edildi. Okul, "Öğretmeyi Seçiyorum" programına katıldı ve bu programın yardımıyla, okul liderleri, öğretmenler, veliler ve öğrenciler arasında, özellikle öğretmenlerin işbirliğini ve liderlik yetkinlikleri geliştirmeye odaklanarak işbirliğini güçlendirmek amacıyla okulda bir değişim projesi uyguladı.

7. YUNANİSTAN: Önyargı ve yerel toplumun rolü - Kurumlar neden önemlidir?

Yukarıda da belirtildiği gibi, göçmen ve mülteci çocukların dahil edilmesi için yerel toplumun olumlu rolü çok önemlidir. Bu yazıda Ekim 2015'te Çocuk Ombudsmanlığı tarafından yayınlanan benzer bir vakayı göreceğiz. Rapor, Atina'da bulunan bir ilkokulda okuyan azınlık bir öğrencinin özel bir durumunu üzerine. Öğrenci, sınıf arkadaşlarına karşı bir dizi saldırgan davranış sergiledikten sonra öğrenciler ve veliler tarafından hedef alınır. Bu çocukların ebeveynlerinin çoğunluğu, öğrencinin dışlanmasını veya alternatif olarak, ona destek verecek özel bir eğitimcinin görevlendirilmesini talep eder.

Çağrılan çocuk ombudsmanı ; öğrenci grubu, veli grubu ve eğitimcilerle ayrı toplantılar gerçekleştirir. Bu toplantılar sonucunda anlaşılır ki sorunun bir kısmı, çocuklarını potansiyel olarak okul zorbalığının kurbanı olmaktan korumayı amaçlayan ve birkaç kez duruma müdahale eden ebeveynlerin yol açtığı gerginliktir. Ve bu şekilde öğretmenlerin durumu etkili bir şekilde yönetmesine engel olunmuştur. Ayrıca, tüm taraflar birbirlerine karşı daha anlayışlı olsalardı, azınlık öğrencinin yaşamış olduğu sorunların çoğunun ortadan kaldırılabileceği de ortaya çıkan bir sonuç olmuştur.

Ebeveyn grubu içindeki gerilimi sınırlamak amacıyla çocuk ombudsmanı okul danışmanı ile birlikte çalışmış; toplum içinde meydana gelen daha fazla durum teşhis etmiş ve danışmanlık hizmetlerini uyguladıktan sonra işbirliğini teşvik ederek çocuk için daha iyi bir okul hayatını oluşturabilmiştir.

Yunan Ombudsmanı, Çocuk Hakları Döngüsü, Arabuluculuk Özeti, Okul şiddeti ve zorbalık olayıyla mücadele, G.Moschos-M.Tsagkari, Ekim 2015

8. İSPANYA - Eğitim sürecine farklı grupları dahil etmek

Patios Inclusivos, okulların oyun ve rekreasyon alanlarını kapsayıcı alanlara dönüştürmek için tasarlanmış bir projedir. Proje planı farklı proje adımlarına bölünmüştür. Bu adımlar, projenin sonlanmasının ardından da kullanılacak proje sonuçlarını ortaya koyacaktır. Proje, kapsayıcılık açısından mevcut durumun nerede olduğunu ve ideal durumun ne olacağını görmeyi amaçlayan bir ilk değerlendirme ile başlar.

Proje kapsamında farklı öğrenci, aile, öğretmen ve yönerge kurulu üyelerinden oluşan bir komisyon oluşturulmuştur. Bu komisyonun amacı, okulların oyun alanlarında kapsayıcı bir alan oluşturmak amacıyla proje faaliyetlerini tasarlamak ve bu faaliyetleri bir araya getirmektir. Bu projeye göre; kapsayıcılığın bir okulda bulunan her bireye ait bakış açısının gerçek bir yansımaları sağlaması için bir okula dahil olan tüm grupların bir temsili vardır.

This project has been funded with support from the European Commission. This publication (communication) reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

"Patios Inclusivos", bir oyun alanının kapsayıcı olabilmesi için nasıl olması gerektiği hakkında birçok bilgi paylaşıyor. Proje, öğretmenlere ve eğitim personeline kapsayıcılığı teşvik etmek için kaynak sağlayarak, kapsayıcı olmaları noktasında destek vermektedir. Bu projenin içerdiği en önemli noktalardan biri de gerçek kapsayıcılığa ulaşmanın ancak toplumdaki tüm üyelere değer verilmesiyle mümkün olduğunun altının çizilmesidir. Proje kapsayıcılığın tüm yönlerine ve farklı grupların dahil edilme noktasında nasıl yardımcı olabileceğine odaklanır.

F. SOLIS projesi ve dijital hikaye anlatıcılığı

Dijital hikaye anlatımı, insanların herhangi bir durumu veya deneyimlerini anlatabilecekleri bir tür medyadır. Dijital hikaye anlatıcılığı sayesinde hikaye anlatıcısının düşünceleri, duyguları ve deneyimleri özgün bir şekilde ifade edilebilir. SOLIS projesi, dijital hikaye anlatıcılığının okul ortamında kullanıldığında farkındalığı artırmada ve öğrencilerin dışlanmasını önlemede önemli bir rol oynayabileceği varsayımı üzerine geliştirilmiştir.